

LLICENCIATURA DE CRIMINOLOGIA
GENERE, DELINQÜÈNCIA I JUSTÍCIA PENAL
PROFRA. ENCARNA BODELÓN GONZÁLEZ
CURS 2006-2007

1. OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA:

L'objectiu d'aquesta matèria es oferir una anàlisi del pensament criminològic des de la perspectiva de gènere. El coneixement del sistema penal i del delictes que ofereix la criminologia es troba traspassat per l'estructura social de gènere. Per adquirir un correcte coneixement del funcionament del sistema penal és necessari conèixer com incideix en una de les desigualtats bàsiques de les nostres societats que és la de gènere.

2. PROGRAMA

1.El sexisme de les teories criminològiques.

- 1.1.Les dones en la criminologia tradicional
- 1.2.La invisibilització de les dones en la criminologia.

Olmo, del. R. (1998), *Criminalidad y criminalización de la mujer en la región andina*, Caracas: Nueva Sociedad.

-Se encarga pensar sobre las razones de la criminalidad femenina

2. El gènere i les teories criminològiques actuals.

- 2.1. Estructura de gènere i processos de criminalització
- 2.2. La criminalitat femenina.

-Trabajo con las respuestas a la pregunta

-Comentario de varios texto para mostrar la invisibilidad de las mujeres en criminología

-Se encarga lectura y poner ejemplo de cada tipo de sexismo en el derecho penal

Bodelón, E. 2003 “Género y sistema penal: los derechos de las mujeres en el sistema penal” en: Bergalli, R. *Sistema penal y problema sociales*. Valencia: Tirant lo Blanc

3. Pràctiques selectives en l’administración de justícia penal.

- 3.1.El sexisme en la justícia penal.
- 3.2.La justícia penal como justícia “masculina”.
- 3.3.La sexuació del dret.

Smart, C. (1994). El derecho como una estrategia creadora de género, en, E., Larrauri (comp), *Mujeres, derecho penal y criminología*, Madrid: Ed. Siglo XXI.

4.1.Dones i presó (I).

- 4.1. Característiques històriques de les reclusions femenines.
- 4.1. Aspectes sociològics de les presons de dones

Almeda, E. 2003. *Mujeres encarceladas*. Madrid: Ariel

5. Processos de discriminació i presons de dones. (II)

- 5.1.Les dones gitanes i la presó
- 5.2.Les dones migrades i la presó
- 5.3. Les situacions de les dones ex-preses.

Ribas, N., Almeda, E., Bodelón. 2005. *Rastreando lo invisible. Mujeres extranjeras en prisión*. Ed. Barcelona: Antrhopos.

Naredo, M., Pernas. 2001. “Proyecto Barañí: mujeres gitanas y sistema penal”. *Panóptico*. N. 2. pp. 154-173.

6. Sexualidad i criminología

6.1. La criminalizació del cos femení.

5.1) La criminalització de la prostitució.

5.2) Les agressions sexuals

Juliano, D. 2002. *La prostitución el espejo oscuro*. Barcelona: Icaria.

7. Les violències contra les dones i el debat criminològic (I)

7.1. Les definicions del fenomen de les violències contra les dones

7.2. El tractament jurídic-penal de la violència contra les dones. Característiques històriques i socio-jurídiques

Bodelón, E. 2002. “La violència familiar a Catalunya; polítiques i accions ciutadanes contra la violència envers les dones”, en: Flaquer, LL. *Informe sobre la situació de la família a Catalunya*. Barcelona: Dept de Benestar social.

García Calvo, M. 2003. *El tratamiento de la violencia doméstica en la Administración de justicia*. Madrid. Consejo General del Poder Judicial.

8. Les violències contra les dones i el debat feminista (II)

7.1) Característiques històriques i socio-jurídiques.

7.2) El debat criminològic feminista sobre la violència de gènere.

Bodelón, E. 2002. “ El feminismo ante la violencia de género”, in: García Inda, A. (coord), *Género y Derechos Humanos*. Zaragoza: Editores Mira, p. 339-349.

Boch, E., Ferrer, E. 2002. *La voz de las invisibles*. Madrid: Ed. Càtedra.

9. Seguretat ciutadana i gènere.

9.1 Aproximacions a la noció de seguretat des del gènere.

9.2. Ciutat i seguretat per les dones

Bodelón, E. 2004. “La diferencia de género en los estudios y las políticas de seguridad ciudadana en el estado español”, en: Muñagorri, I. Pegoraro, J. *La relación seguridad-inseguridad en centros urbanos de Europa y América Latina*. Estrategias, políticas y actores. Oñati: Dykinson.

10. La criminologia feminista i els estudis de gènere.

10.1. Els drets de les dones i el dret penal. Els límits de la intervenció penal.

10.2. Crítiques a la intervenció penal des de una perspectiva feminista.

Pitch, T. 2003. *Un derecho para dos*. Madrid: Ed. Trotta.

3. *COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES*

1. Comprensió de les teories de gènere en l'àmbit criminològic i del sistema penal.
2. Coneixement de la situació de les dones en la justícia penal.
3. Anàlisi d'informació, estadístiques i programes amb perspectiva de gènere.
4. Elaboració de programes, estudis, informació amb perspectiva de gènere.
5. Adquisició de competències per la realització d'informes d'impacte de gènere en l'àmbit de la justícia penal i aplicació de la transversalitat de gènere en els estudis i programes de gènere i justícia.

4. METODOLOGIA I SISTEMA D'AVAUACIÓ:

Les classes es realitzaran a partir de l'estudi de diversos materials bibliogràfics, documentals, etc que es discutiran en cada sessió.

El sistema d'avaluació serà d'avaluació continuada. Es realitzaran diverses proves i treballs que seran avaluats al llarg del curs, que tindran el següent valor:

Treball final: 25%

Treball a classe i/ o en grup: 25%

Treballs individuals (2): 25%

Proves avaluadores (2): 25%

5. BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA

- A.A. V. V., (1999), *El código penal desde una perspectiva de género*, Vitoria: Emakunde.
- Almeda, E., 2002. *Corregir y castigar*. Barcelona: Ed. Bellaterra
- Azaola, E. 2003. **La infancia como mercancía sexual**. México: Ed. Siglo XXI. México.
- Bergalli, R; Bodelón, E., (1992), La cuestión de las mujeres y el derecho penal simbólico, *Anuario de Filosofía del Derecho*, Madrid: , T. IX: 43-73.
- Bergalli, R. 2003. Sistema penal y problemas sociales. Valencia: Tirant lo Blanc.
- Bodelón, E, (1998), Género y derecho, en, Añón, M. J.; Bergalli, R.; Calvo, M; Casanovas, P, (comp) *Derecho y sociedad*, Valencia: Tirant lo Blanc, 637-655.
- Bodelón, E. 1998. “Género y derecho”, en: Añón, M. J., Bergalli, R., Calvo, M., Casanovas, P. (eds), *Derecho y Sociedad*. Valencia: Tirant lo Blanch, pp. 637-655
- Bodelón, E. 2000. “El moviment feminista i la construcció dels drets de les dones”, *Avenç*, n. 248, pp.32-38.
- Chejter, S., (1990), *La voz tutelada. Violación y voyerismo*, Buenos Aires: Biblioteca de Cecym.
- Dobash, E., Dobash, R. 1992. *Women, violence and Social Change*, London: Routledge, Equipo Barañí. 2001. *Mujeres gitanas y sistema penal*. Madrid: Ed Meyte.
- Faccio., A., (1992), Cuando el género suena, cambios trae, San José de Costa Rica: Illanud.
- Heidensohn, F. 1994. “Gender and Crime”, in: Maguire, M., Morgan, Reiner, R., *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Clarendon Press.
- Juliano, D. 2004. *Excluidas y marginadas*. Madrid. Ed. Càtedra.
- Larrauri, E. 1994. *Mujeres Derecho Penal y Criminología*. Madrid: Siglo XXI.
- Larrauri, E., Varona, E. 1995. *Violencia doméstica y legítima defensa*. Barcelona: EUB
- Naffire, N. 1990. *Law and the Sexes*. Sydney: Allen & Unwin. (Chapter 7 p.136-148)
- Osborne, R., (1993), *La construcción social de la realidad*, Madrid: Ed. Càtedra.
- Pheterson, G., (1989), *Nosotras, la putas*, (trad. G. Baravalle), Madrid: Talasa; orig. En inglés, a vindication of rights of whores, The seal press, 1989.
- Rubio, A. 2004. “Inaplicabilidad e ineficacia del derecho en la violencia contra las mujeres: un conflicto de valores, en: AAVV, *Anàlisis jurídic de la violencia contra las mujeres*. Sevilla: Instituto Andaluz de la Mujer.
- Smaus, G.,(1998), Análisis feministas del derecho penal, en: Bergalli, R., (ed), *Contradicciones entre derecho y control social*, Barcelona: Ed. Boch.